www.kurdistannet.org
7-3-2007 22:11 بەکاتی ناوەندی ئەورووپا

مێژوو و مەلەفی بەرنامەی ئەتۆمی ئێران و ووردەکاریەکانی. . . . ئەندازیاری کارەبایی: تاریق فەقێ عەبدولا

بەشی یەکەم. . . . بەکانزاکردنی یۆرانیۆم وکارلیکردنە کیمیاویەکان

ئەم مەلەفەی ئامادەکراوە هەموو لایەنە پەیوەندیدارەکانی ئەو مەلەفەی بە ووردەکاریەکانەوە نەگرتۆتەخۆ، چونکە لەرووی چەندێتی وچۆنێتیشەوە ناکرێت لەلێکۆلینەوە ومەلەفێکی ئاوادا هەموو پێناسەو لایەنەزانستیەکانی بەرجەستەبکرێن و بخرێتە بەردەستی خوێنەرانی بەرێز، بەلام هەولم داوە مێژووی بەرنامەکە وگرنگترین ئەو هەنگاوانەی لەوبوارەدا نراون لەگەلّ شوێن وکارگە ئەتۆمیەکان وبرگەومادەکانی تایبەت بە ((رێکەوتنی نێودەولەتی بەرگرتن لەبلاوبوونەوەی چەکی ئەتۆمی)) گەربەشێوەیەکی کوردتیش بێت لەچەند بەشێکدابخەمەبەرچاو. . . هەلبەت وەك پرۆژەی ئەم مەلەفە بێکەموکوری نابێت، بەلام ئامانجی سەرەکی زانیاری بەخشینە بەشێوەیەکی گشتی وهیوادرام ماددەیەکی وا هەرچەندە ووشکەبابەتە بتوانم بەزمانێکی وا باسی لێوەبکەم کە تارادەیەك شایستەبێت بەو کاتەی خوێنەری کورد بەخوێندنەوەی دەیباتە سەر وسوودی لێوەربگرێت.

هەربۆیە مەلەفی ئەم مەلەفی لێکۆلینەوە ئامێزەم دابەش بەسەر چەند تەوەرێکدا

تەوەری یەکەم. . . . پێشکەی بەکانزایی کردنی ماددەی یۆرانیۆم

وەك سەرەتا دەبێ ئەوە بزانین کەئەو وولاتانەی بەشێوەیەکی سەرەکی ماددەی یۆرانیۆم وەك کەرەسەی خاولەرووی ئابووریەوە بەرهەمی بهێنن بریتین لەهەریەك لەوولاتانی ((ئوسترالیا، کەنەدا، چین، کازاخستان، نامیبیا / نەیجەر، رووسیا، ئۆزباکستان)) .

ماددەی یۆرانیۆم مادەیەکی سەرەکی بنەرەتیە بۆ هەربەرنامەیەکی ئەتۆمی جا چ بۆ بەکارهێنانی مەدەنی (ئاشتی) یان سەربازی بێت، یۆرانیۆم کۆپاك دەکرێت لەچین وتوێژەکانی توێژالی زەوی یان لەرێگەی دەرهێنانی ناوقولایی ناخی زەویەوە بەدەست دەکەوێت، هەرچەندە ماددەی یۆرانیۆم بەشێوەیەکی سروشتی لەزۆرجێگە هەیە لەجیهان، بەلام رێژەیەکی زۆرکەمی بەشێوەیەکی چر دەست دەکەون وەك کەرەسەی خاو کەبتوانرێت سوودی لێوەربگیرێت، کاتێك چەند گەردیلە وگەردێك لەماددەی یۆرانیۆم بەهۆی زنجیرەدەك کارتێکرنی کیمیاویەوە پەرژوبلاودەبنەوە، لەوە ووزەیەکی زۆر گەورە دروست دەبێت (بەرهەم دێت) ئەمەش ئەو پرۆسە کیمیاویەیە کە پێی دەگوترێت پرژانی ئەتۆمی (ئینشتاری ئەتۆمی) . گەردیلەی یۆرانیۆم سیفەتێکی وای هەیە کەبەشێوەی تیشك کاتێك بەهۆکارێك بهاوێژرێت یان دەربچێت ئەوا کاتێ بەرهەرتەنێکی تر دەکەوێت بەهەمان هێز وگوروتینەوە دەگەرێتەوە وبەردەوام دەبێت تا بەرتەنێکی تر دەکەوێت وبەهەمان شێوە لەو تەنەوە دەگەرێتەوە وهەمان هێز وگورەوە بەردەوامدەبێت لەسەر ئاراستەی خۆی تابەرتەنێکی تر بەردەوام دەبێت بەم جۆرە ئەو پرۆسەیە بەردەوام دەبێت بەبێ کۆتایی وپاش ماوەیەکی زۆر ووزەی شاردراوەی ئەو گەدیلە لەناودەچێت ونامێنێت، کەرەنگە بەهەزاران سالچی بوێت تا ووزەی هەبووی گەردیلەیەك لەشێونی هەبوونی نامێنێت.

کاتێك چەند گەردێکی دیاریکراو لەیۆرانیۆم لەپرۆسەی زنجیرەیەك کارتێکرنی کیمیاویدا دەپرژێت لەکارگەیەکی ئەتۆمی، بەهێواشی ئەو پرژانە روودەدات بەلام هەمان پرژان بەخێرایەکی زۆر مەزن دەبێت کاتێك لەئەنجامی تەقینەوەی بۆمبێکی ئەتۆمیەوە دەبێت، هەرچەندە لەهەردووحالەتدا کۆنترۆلێکی ئاست بەرزی ئەو پرژانە دەکرێت.

ئەو نووسینانەی لە کوردستان نێت دا بلاودەکرێنەوە، بیروبۆچوونی خاوەنەکەیەتی کوردستان نێت لێی بەرپرسیار نییە.

www.kurdistannet.org

7-3-2007 22:11 بەكاتی ناوەندی ئەوروپا

هەرچی پرژانی ئەتۆمیە لەباشترین حالەتیدا ئەوكاتە دەبێت كە چەند گەردی (هاوچون یەك) لەیۆرانیۆم (یان پلۆتۆنیۆم 239) بەكاردەهێنرێت، مەبەستیش لە گەردی هاوچن یەك ئەو گەردانەیە كە هەمان ژمارەی گەردیلەیان هەیە بەلآم هەبوونی جیاوازی لەژمارەی نیوترۆن، ئەمە ویۆرانیۆم 235 بە (گەردی هاوچونیەكی پرژاوی دادەنرێت چونەكە مەیلی زۆری هەیە بۆ پرۆان كەبەهۆیەوە زنجیرەیەك كارلێكردن بەدوای یەكدا دەكات وبەهۆیەوە ووزەیەكی زۆر بەشێوەی گەرمی دەردەپەرێنێت. كاتێك گەردیلەیەك لەیۆرانیۆم -235 دەپرژێت ئەوا دوو نیوترۆن یان سێ نیوترۆن دەردەپەرێنێت، كاتێكیش گەردیلەیەكی تری یۆرانیۆمی – 235 لەتەنیشتەوەدەبێت ئەوا ئەم نیوترۆنانە بەری دەكەون ئەم پرۆسەیەش دەبێتە هۆی پرژانی گەردیلەی تر وبەمەش نیوترۆنی تر دەردەپەرێت وئەوانیش بەرگەردیلەی تر دەكەون بەجۆرە ئەم كارلێكردنە كیمیاویە لەگەڵ بەریەك كەوتنی بەردەوام روودەدەن، بەلآم كارلێكردنی ئەتۆمی رووناداات ئەگەر بێتو ژمارەی پێویست لەگەردیلەی یۆرانیۆم – 235 نەبێت بەجۆرێك یارمەتی ئەوە بدات كەئەم پرۆسەیە وەك زنجیرەیەك كارلێكردنی كیمیاویی بەردەوامی بەخۆوە ببینێت بەجۆرێك پرۆسەكە خۆبزوێن (ئۆتۆماتیك) بێت، ئەم مەرجەش بۆ بەردەوامبوونی ئەم پرۆسەیە ناونراوە (كوتلەی حەرجە ـ یان كوتلەی مۆلەقی) .

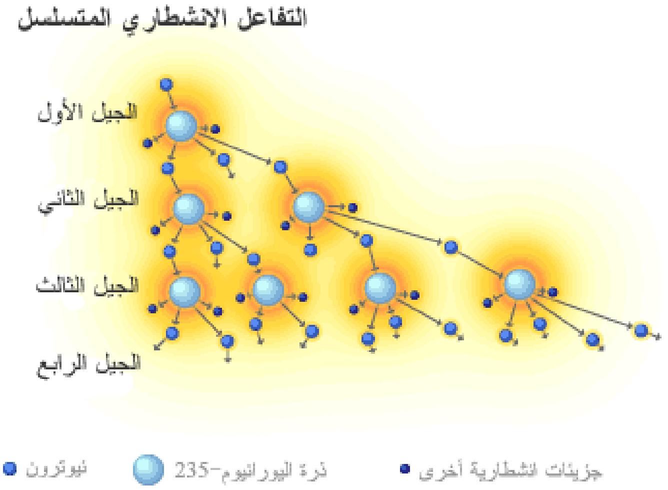

هەرچی بۆ زانینە كە هەر هەزار گەرد لەیۆرانیۆم تەنیا 7 گەردی یۆرانیۆم – 235 ی تیایا، هەرچی گەردەكانی تری 993 یە لەیۆرانیۆمەكە ئەوا چرترە و ژمارەی گەردیەكەی یۆرانیۆم – 238 ە.

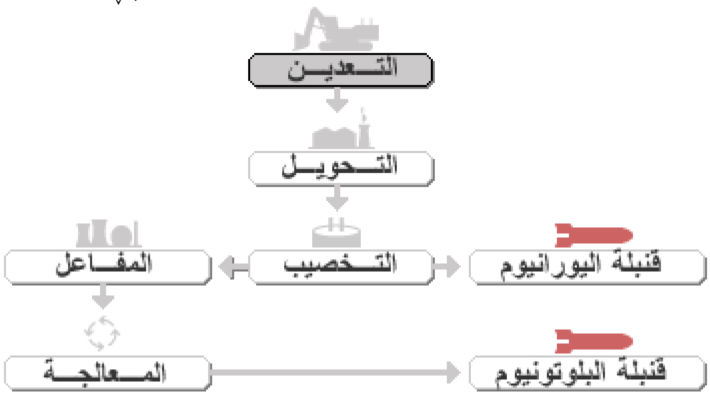

سەرچاوەكان: ـ

ی) گۆڤاری تایم ـ ی ئەمەریكی ژمارە (11)

ی) گۆڤاری نیو ساینتستی زانستی

ئەو نووسینانەی لە كوردستان نێت دا بڵاودەكرێنەوە، بیروبۆچوونی خاوەنەكەیەتی كوردستان نێت لێی بەرپرسیار نییە.

ی) سایتی ئەلکترۆنی بی بی سی ــ ڕۆژی یەك شەممە بەرواری 04 / 03 / 2007

ئەو نووسینانەی لە کوردستان نێت دا بڵاودەکرێنەوە، بیروبۆچوونی خاوەنەکەیەتی کوردستان نێت لێی بەرپرسیار نییە.